

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA İŞÇİ SINIFI

Aydınlık Gazetesi, 28 Ekim 2017

Yıldırım Koç

Yarın 29 Ekim. 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanuna göre, 29 Ekim günü Ulusal Bayramdır. Bayram 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren başlar ve 29 Ekim günü devam eder. Yasaya göre, 29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur. Ancak 29 Ekim günü çalışan özel işyerlerine bir yaptırım uygulanmadığından, kimse sesini çıkarmaz.

29 Ekim'in yıldönümünde Birinci Kurtuluş Savaşımızda işçi sınıfının rolünü kısaca ele almakta yarar var.

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA İŞÇİ SINIFININ DURUMU

Efsane yaratmakta çok yetenekliyiz. Bu işi özellikle solcular işçi sınıfına ilişkin olarak yapıyorlar; sonra da sürekli hayalkırıklığı yaşıyorlar.

Türkiye işçi sınıfı tarihine ilişkin kitaplara baktığınızda, Kurtuluş Savaşı yıllarında işçi sınıfının bu mücadeleye nasıl katıldığı konusunda övgülere rastlarsınız. Bunların büyük bölümü uydurmadır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında Osmanlı işçi sınıfının büyük bölümü İstanbul ve civarındaydı ve bunların çok büyük bölümü Ermeni, Rum ve Yahudi idi. 1913 ve 1915 yıllarında yapılan sanayi sayımlarının sonuçlarına göre, işçilerin yalnızca yüzde 15'lik bölümü Müslümandı; gerisi azınlıklardan oluşuyordu. Bunun nedeni de, 1909 yılına kadar azınlıkların askerlikten muaf tutulmasıydı; Müslümanlar yıllarını askerlikte geçirdi, azınlıklar işte çalıştı. İttihat ve Terakki'nin en önemli katkılarından biri, Ermeni, Rum ve Yahudilere tanınan bu ayrıcalığın sona erdirilmesi, onların da askere alınmasıdır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında İstanbul'daki azınlık işçiler Yunan işgalini onayladı ve maddeten ve manen destekledi. Bazı işyerlerindeki Rum işçiler, Müslüman işçilere baskı yaptılar, onları Yunanistan yöneticilerinin resimlerine saygı göstermeye zorladılar.

MÜSLÜMAN İŞÇİLERİN TAVRI

Büyük çoğunluğu İstanbul'da bulunan Müslüman işçiler arasında Anadolu'ya geçip Kurtuluş Savaşı'na doğrudan katılanlar ve İstanbul'daki direniş örgütlerinde çalışanlar oldu. Ancak bir bütün olarak bakıldığında, İstanbul'daki Müslüman işçilerin büyük bölümü Kurtuluş Savaşı'na karşı duyarsız kaldı; vatan mücadelesi yerine ekmek mücadelesi verdi. Ücretlerin artırılması için grevler yapıldı; ancak Anadolu'daki mücadeleyi desteklemek için tek bir grev bile yoktur. İstanbul'da 1 Mayıs kutlandı. 1 Mayıs kutlamalarında Enternasyonal marşı söylendi; kırmızı kravat takıldı; ancak 1 Mayıs mitinglerinde "kahrolsun emperyalizm!" veya "yaşasın bağımsızlık mücadelesi!" gibi sloganlar kullanılmadı.

Azınlık işçilerinin sosyalist ve anarkosendikalist kesimleri, Beynelmilel İşçiler İttihadi'nda örgütlenmişti. Bu örgütün bir kesimi daha sonra Türkiye Komünist Fırkası'na katıldı. Ancak bu örgüt de Anadolu'daki bağımsızlık mücadelesine duyarsız kaldı.

Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın denetimindeki işçi örgütlerinden de açıkça bağımsızlık savaşını destekleyen bir eylem gerçekleşmedi.

İngiliz ajanı olduğu ileri sürülen ve İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Tim Harington ile yakın ilişki içinde bulunup ondan maddi-manevi destek alan Hüseyin Hilmi'nin yönettiği Türkiye Sosyalist Fırkası ise bağımsızlık savaşına karşıydı. Örgütlü Müslüman işçilerin büyük bölümü Türkiye Sosyalist Fırkası'nın önderliğini benimsemişti.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık tarihinin lekeli sayfalarından biri, Kurtuluş Savaşı yıllarında Osmanlı işçi sınıfının İstanbul'daki kesiminin duyarsız ve hatta işbirlikçi tavrıdır. Dünya Savaşı sürecinde yaşanan mutlak yoksullaşma ekmek mücadelesini zorladı; işgalci güçler de bu ekmek mücadelesine engel olmayınca ortaya bu tablo çıktı.

Efsaneler uydurmak yerine gerçekle yüzleşmek ve bunun nedenlerini sorgulamak daha doğrudur.